

## מראי מקומות - יומא

### סו.

המקדש יעמדו להקרבה, חוששים שיקריבם בזמן הזה, ואף שמדובר במקדש לבדק הבית, מכל מקום כיון שהם תמימים, אינם יוצאים מידי מזבח להקרבה. וכל זה לפי מה שהגמרא רצתה להביא ראיה שחוששים לתקלת הקרבה.

אבל הגבורת ארי (מלואים) פירש שאין כוונת הגמרא להביא ראיה משם שיש חשש תקלה, לפי שהתקלה שם אינה דומה לתקלה כאן, ששם הוא משום גיזה ועבודה וכאן משום תקלה של הקרבה. ולא הביאה את הברייתא אלא להראות שפעמים ימותו משום תקלה, וכמו ששם יש עיקור בהמה, אף כאן ימותו. ומרש"י שכתב ששנינו שחוששים לתקלה, משמע לכאורה כהנודע ביהודה, שהראיה היא שחוששים לתקלה, ולא שמחמירים שימותו מחמת חשש תקלה.

ובהערות להגרי"ש תמה על הנודע ביהודה, שכיון שאין בית המקדש לפנינו, מה שייך ענין של תקלה בהקרבה. ולכך פירש שלעולם יש גזירה של גיזה ועבודה בכל רעיות, אלא שלא חששו לזה, לפי שאם כן אנו באים להפקיע דין הקרבה במזבח. אבל כשאין בית המקדש לפנינו, אכן יש לומר שחוששין משום חשש תקלה של גיזה ועבודה.

#### ה. ואם הקדיש והעריך וכו' תיעקר

תמה הגבורת ארי (מלואים), שאף שבהקדש מוכן שיאבדו מפני התקלה, כיון שחל על גוף הדבר, אבל מעריך שהוא רק על קבלת דמיו, מה שייך לומר תיעקר, שיאמר לא יפריש כל עיקר, ולא יהא לקדושה על מה לחול, וכמו במעשר בהמה שבטלוהו חכמים. וכתב לחלק בין מעשר בהמה לערכין, שבערכין יש עליו חיוב לקיים דבריו ולהפריש מעות לקיים הוצאת שפתיו. ועל כן אם הפריש בהמה לקיים נדרו, הדין הוא שתיעקר.

והקהלות יעקב (סי' י"ז) כתב שחידוש הוא לומר כהגבורת ארי, שיש עליו חיוב לקיים נדרו ולהפריש מעות כדי ערכו, והרי זה חסר מן הספר. ולכך ביאר שכוונת הגמרא שאם העריך והתפיס דמים בקדושת הערך, אף שאינו מחוייב לעשות כן, אבל הוא עשה כן, שייך בזה תקלה, וזהו 'אם העריך', אבל באמת אם אמר ערך פלוני עלי, אינו מחוייב להפריש מעות. והביא ראיה לפירושו, מהמבואר בחולין קל"ט, שמה שהפריש בעד נדרו חולין הן עד שיבואו ליד גזבר. והקשה, שהרי מצינו ששייך להתפיס קדושה על מעות אפילו כשלא הגיעו ליד גזבר. וביאר, שלהפריש מעות לקיים חיובו שתחול בהם קדושה, זה אי אפשר עד שיבוא ליד גזבר. אבל אם הפריש מעות לאחריות נדרו, חל בזה קדושה, והניח בצריך עיון.

#### א. ואם נתעברה נתעברה למוכר

פירש רש"י, שלרבי משכחת לה כגון שהקדישו ביום שמייני ללידתו בערב יום הכיפורים בשנה פשוטה, וכשמגיע יום הכפורים הבא לא מלאו שס"ה ימים אלא שס"ד. והרש"ש העיר שלכאורה לו מלאו אלא שס"ג ימים, ואם נותנים מעת לעת, גם שס"ג ימים לא מלאו, והניח בצריך עיון.

#### ב. התינח שעיר פר מאי איכא למימר

הקשו התוספות, שגם פר דינו להיות בן שלש שנים, ואם כן גם בפר שייך לגזור משום חטאת שעברה שנתה, ותירצו, שאולי לא למדו הלכה שחטאת שעברה שנתה תמות אלא בשעיר וכבש וכו', ולא בפר, ולכן לא היה לו לומר ימותו, ועל זה הקשתה הגמרא. אבל המשנה למלך (פרה אדומה, א' / א') כתב, שמדברי הרמב"ם משמע שלרבי מאיר שאף בני ארבע וחמש כשרים, אינו בא לחלוק על חכמים אלא לפרשם, שמה שאמרו עד שלש, אין הפירוש שיותר משלש פסול, אלא שאין מביאין אותו מפני הכבוד, ורק כשתש כוחו מחמת זקנה פסול, ולפי זה סוגייתנו ככולי עלמא, ואין צריך לדחוק כפי שכתבו התוספות.

#### ג. ועוד חטאת שעברה שנתה לרעה אלא

הקשו רבי עקיבא איגר והשפת אמת, שמאחר ואין ראוי עוד לכפרה ביום הכיפורים, ממילא הוא הולך למיתה מדין כיפרו בעליו, כיון שאי אפשר עוד לכפרת בעלים, והניחו בצריך עיון. ורבי עקיבא איגר הקשה קושיא זו גם על דברי התוספות לעיל שאולי לא למדו הלכה שפר שעברה שנתה מתה, שעדיין יש לה לילך למיתה מדין כיפרו הבעלים כיון שאי אפשר לכפר בו ביום הכיפורים אחר, שהרי תעבור שנתו, והניח בצריך עיון גדול.

ובהערות להגרי"ש יישב, שההפרשה לפר ושעיר של יום הכיפורים, אינה דוקא ליום הכיפורים זה, אלא ההפרשה היא לשם יום הכיפורים, ועל כן אף אם באותה שנה כבר כיפרו בעליה, עדיין הם עומדים לשנה אחרת, ולכך אין בזה פסול של כיפרו בעליו, וגם אם משום עברה שנתו אי אפשר להקריבו בשנה הבאה, מכל מקום אפשר למכרו לקנות בדמיו עבור שנה אחרת, עיין שם.

#### ד. לעולם תקלה דהקרבה והנך דלאו בני הקרבה

נינהו לא טריד בהו הך דבת הקרבה היא טריד בה יש לתמוה, שאף שלגבי פר ושעיר, יש לחוש לתקלת הקרבה, אבל המקדיש ומחרים בזמן הזה, איזו תקלה של הקרבה שייך בזה. וכתב הנודע ביהודה (קמא יו"ד פ"ג) שכיון שאם יבנה בית

## מראי מקומות - יומא

### סו. (המשך)

מהרמב"ם הביא שכרעו בכל עשרת ההזכרות.

#### ז. היו כורעים ומשתחוים

בגבורת ארי העיר שלא מצינו שבברכת כהנים היו צריכים לכרוע, אף שבברכת כהנים במקדש אמרו שם המפורש, ולכאורה הוא ראייה לדעת רב האי גאון, שביום הכיפורים היה הכהן גדול אומר שם בן ארבעים ושתים אותיות, ושלא כשיטת הרא"ש שאמרו שם בן ארבע אותיות. ובתוספות יום טוב (ו', ב') כתב בשם ר' משה קורדבירו שבשאר ימות השנה אמרו השם בניקוד של א' ד', ואילו ביום הכיפורים אמר הכהן גדול השם בניקוד חולם סגול קמץ סגול, ויש לומר שמפני זה כרעו דווקא כאן.

#### י. ברוך שם וכו'

בחידושי הגרי"ז (סטענסיל כאן) דן האם אמירת ברוך שם היא בשעת אמירת השם או לאחריו, והביא ראייה מלשון הפיוט 'ואף הוא היה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכים ואומר להם תטהרו', ומוכח שבתחילת אמירת השם היו תיכף אומרים ברוך שם.

#### יא. מעשה והוליכו ערסלא וכו'

כתב השיח יצחק שאין זה מעשה לסתור, אלא בא לחזק דברי תנא קמא, שאין צריך כהנים מהדין, אלא רק היה הנהגת הכהנים.

#### ו. וכך היה אומר חטאו עוו פשעו

הקשה השפת אמת, שהרי וידוי צריך פירוט החטא, כפי שאמרו להלן (פג), ואפילו עבור כל ישראל, שהרי מקור הוידוי הוא מדברי משה עבור כלל ישראל בחטא העגל, שאמר 'ויעשו להם אלהי זהב'. ובהגה"ה כתב, שאולי כאן שונה הוא לפי שאי אפשר לפרט, שהרי אינו יודע החטאות, אבל בנוסח שאומר כשמתודה על עצמו, קשה למה אינו מפרט, וצ"ע.

#### ז. והכהנים והעם

בגבורת ארי הקשה בלשון זה, שהרי גם הכהנים בכלל ה'עם' הם, ולמה חילקם התנא לשנים, וצ"ע. ובספר אוצר חידושים הביא מפניני רבינו יחזקאל שרבי יחזקאל אברמסקי ביאר, שהחידוש הוא, שאף הכהנים שהיו עסוקים אז בעבודה, כגון המהפכים בצינורא באיברים של התמיד, היו צריכים לכרוע.

#### ח. היו כורעים ומשתחוים

הקשה התוספות יום טוב, מדוע המתין התנא עד כאן ללמד את דין ההשתחויה, ולא שנאו בשני הוידוים הראשונים. וכתב שכאן הוא סוף ההזכרות. והתוספות חדשים תירצו, שבשני הוידוים הראשונים, היה הפר בין האולם ולמזבח, ולא היו כולם יכולים לשמוע, אבל בוידוי על השעיה, שהיה בשער המזרח, כולם היו יכולים לשמוע ולכרוע ולהשתחוות. והתפארת ישראל צידד, שרק בוידוי הכללי כרעו, אבל